

T. 1139a

45888.

Saarlaste uus

K a l e n d e r

ehf

T ä h t - r a m a t

1 8 8 4

aasta peäle.

Kuresaare linnas,

trüffitud „Kuresaare Nädalilehe“ trüffitojas.

Hind: 100 - 5 rubles

500 - 22. 5 50 Rops.

1000 - 35. —————

Wile
Maria
Saarlaste mõnus

K a l e n d e r

ehf

T ä h t = r a m a t

1 8 8 4

aasta peäle.

Sel aastal on 366 päewa.

Kurresare linnas,

trüffitud „Kurresare Nädalilehe“ trüffitojas.

Esensuri polest lubatud. — Riias, 10. Augustil 1883.

Märkide ja lühendatud sõnade seletus.

☞ noor kuu.

☞ esimene weerand.

☞ täis kuu.

☞ viimne weerand.

☞ = püha. — p. = päew ja pärašt. — h. =
homiku. — l. = lõunat. — ö. öhtu. — e. = enne.
— f. = kell. — t. = tund. — m. = minut.

Aasta aegade hakatused.

Kewade algab 8. Paastu-kuu p., h. f. 7.

Suvi algab 9. Jaani-kuu p., h. f. 3.

Sügisel algab 10. Mihkle-kuu p., öhtu f. 5.

Talwe algab 9. Jõulu-kuu p., lõunat f. 11.

Jõulu ja Wastla wahet on 8 näd. ja üks päew.

Päewa- ja kuu-warjutamised.

Sel aastal on kolm päikes- ja kaks kuu-warjuta-
mist. Nendest on üks päikes- ja üks kuu-warjutamine
meil näha. Esimene päikes-warjutus on 14. Sehe-f.p.,
hak. h. f. 9 53 m., lõp. f. 11 23 m. Kuu-warjuta-
mina on 22. Mihkle-kuu p., af. öht. f. 9, 45 m. ja
löp. 23. f. 1, 19 min. e. l.

Alja arwamised

	Nastad
Maailma loomisest arwatakse	5883
Jeesuse Kristuse sündimisest	1884
Tartu linna ehitamisest	854
Sakslaste Viivimaale tulemisest	725
Tallinna linna ehitamisest	665
Püsirohu leidmisest	504
Trüfikunsti leidmisest	444
Õsimisest waskraha tegemisest	404
Duteruse usu meie maale tulemisest	367
Õsimisest Gestickeeli raamatu trükkimisest	331
Õsimisest höherubladete tegemisest	239
Wanast katku ajast	227
Rüa- ja Tallinna-kuberm. rahwa juurest nähtast	189
Peeterburi linna alustamisest	181
Senati kohtu asutamisest	173
Gesticlaste Wene walitsuse alla saamisest	172
Siinodi asutamisest	162
Tartu ülikooli asutamisest	82
Prantslaste Wenemaal käimisest	71
Saarlaste maa talurahwa priitkslastimisest	67
Viivimaa talurahwa priitkslastimisest	64
Õsimise Gestickeele ajalehe väljaandmisest	63
Rõugete panemise hakatusest	52
Thunihthuse ära keelamisest	21
Üleüldise mäeteenistuse hakatusest	11
Wiimast hingekirjutamisest	26
Reisri herra Aleksander III. waliisuse hak.	3
Reisri herra Aleksandri III. kroonimisest	1

Kristuse ümberlõikamisest. Luuk. 2, 21.

1 Pühap.	Nääri-päew.	
2 Esmasp.	Sett	Ilusad külmad
3 Teisip.	Genof	ja käre-
4 Kolmnäd.	Siimeon	dad tuuljed
5 Neljasp.	Rein	ilmad.
6 Reede	3 kuuinga p.	
7 Laup.	Erart	

Jeefuse lapsesõlwest. Luuk. 2, 41—52.

8 Pühap.	1. P. p. 3 K. p.	☾ 6, 53' e. l.
9 Esmasp.	Kasper	
10 Teisip.	Paawli päew.	Külmad ja
11 Kolmnäd.	Reinhold	wagad ilm.
12 Neljasp.	Natju	Tuisume ja
13 Reede	Pällu	wilu külm
14 Laup.	Weeliks	tuul.

Raana linna pulmadeft. Joan. 2, 11—1.

15 Pühap.	2. P. p. 3 K. p.	
16 Esmasp.	Jaaf	☾ 6, 31' e. l.
17 Teisip.	Tõnise päew.	Heitlikud

päewa.

Jaamuar.

18	Kesknäd.	Saara	
19	Neljasp.	Needo	sajused
20	Reede	Baabinus Seb.	ilmad.
21	Laup.	Wintjent	

Rapernauma pealikust. Matt. 8, 2—13.

22	Pühap.	3. P. p. 3. R. p.	
23	Esmasp.	Tiimuteos	☾ 7,27' el.
24	Teisip.	Muts	Silmad
25	Kesknäd.	Pauluse ümbr.	
26	Neljasp.	Neti	heidawad ja
27	Reede	Raarel	
28	Laup.	Saamuel	fülm annab

Jeesus laewas. Matt. 8, 23—27.

29	Pühap.	4. P. p. 3 R. p.	
30	Esmasp.	Ann	☾ 3,18' e. l.
31	Teisip.	Helkiw.	järele.

1.	tõuseb päike kellu	8, 41 min.,	lähneb looja kellu	3, 36 min.
11.	"	" 8, 26 "	"	" 3, 58 "
21.	"	" 8, 7 "	"	" 4, 21 "

Küinla-fuu.

29

1	Refnäd.	Anna	
2	Neljasp.	Küinla päew	
3	Reede	Mai	Külm.
4	Laup.	Ugaata	

Wiinamäe tötegitest. Matt. 20, 1—16.

5	Pühap.	9. P. e. K. ii. p.	Külmad
8	Esmasp.	Rikard	
7	Teisip.	Saalumon	€ 4,42' e.l.
8	Refnäd.	Polli	lume
9	Neljasp.	Cedu	fajused
10	Reede	Roosa	ilmad.
11	Laup.	Karuliina	

Külmajaft. Luf. 8, 4—15.

12	Pühap.	8. P. e. K. u.p.	Heitlik
18	Esmasp.	Valentin	
14	Teisip.	Tiina	☉ 8,5' p. l.
15	Refnäd.	Jula	külm
15	Neljasp.	Konstantin	} wõi ja tunlene.
17	Reede	Anton	
18	Laup.	Udeele	

päewa.

Weebbruar.

Kristuse kannatamisest. Luuk. 18, 31—43.

19 Pühap.	7. P. e. K. ü.p.	Ranged
20 Esmasp.	Noora	
21 Teisip.	Wastla päew	☾ 3,3' p.L.
22 Keisnäd.	Tuhka päew	lume
23 Koljasp.	Schwim	tuisused
24 Reede	Madise päew	ilmad.
25 Laup.	Piret	

Kristuse kiusatusest. Matt. 4, 1—11.

26 Pühap.	1. P. p. K. h.s.p.	Seitlit.
27 Esmasp.	Iustus	
28 Teisip.	Miina	☾ 9,10' p.L.
29 Keisnäd.	Palwe päew	

1 tõuseb päike kellu 7, 41 min., läheb looja kellu 4, 48 min.

11.	"	"	7, 16	"	"	"	5, 12	"
21.	"	"	6, 48	"	"	"	5, 36	"

Paastu-fnu.

31

1 Neljasp.	Raadi	Päewa paiste
2 Neede	Adrian R. tr. p.	
3 Laup.	Prüidif	

Raananea naese ujult. 15, 21—18.

4 Pühap.	2. P. paastus	Päewa salutab ja ilmad
5 Esmasp.	Perpetua	
6 Teisip.	Dagmar	
7 Keisnäd.	Giisar	☾ 0,43' e. l.
8 Neljasp.	Miff Pööri päew.	
9 Neede	Kaupu	
10 Laup.	Kreigor	

Kurja waimu wäljaajamijest. 11, 14—28.

11 Pühap.	3. P. paastus	järele.
12 Esmasp.	Madli	
13 Teisip.	Lingus	Pehmed
14 Keisnäd.	Kaabril	
15 Neljasp.	Truuta	☾ 7,17' e. l.
16 Neede	Anu	
17 Laup.	Joosep	

päewa.

Märts.

5000 mehe söötmisest. Joan. 6, 1—15.

18 Pühap.	4. P. paastus	
19 Esmasp.	Pent	ilmad
20 Teisip.	Kawael	
21 Kesknäd.	Tiits	☾ 10,47' p.l.
22 Koljasp.	Koort	
23 Reede	Salme	ja
24 Laup.	Uustaw	

Kristuse teutused. Joan. 8, 46—59.

25 Pühap.	5. P. paastus	
	Paast. Mär. p.	wihma
26 Esmasp.	Cestl. pri. mäl. p.	
27 Teisip.	Kiideon	
28 Kesknäd.	Udoonis	
29 Koljasp.	Toots	☉ 1,14' p.l.
30 Reede	Ahtu	jadu.
31 Laup.	Silla	

1.	toiseb päike kellu	6, 23 min.,	läheb looja kellu	5, 56 min.
11.	"	" 5, 54 "	"	" 6, 19 "
21.	"	" 5, 26 "	"	" 6 41 "

Kristuse Jeerusalemma sõitmisest. Matt. 21, 1—9.

1 Pühap.	Palmipunde p.	
	farja lastm. p.	
2 Esmasp.	Ambroosius.	Miisked
3 Teisip.	Maks	
4 Keisnäd.	Kõlestiin	ilmad.
5 Neljasp.	Suur Neljasp.	
6 Reede	Suur Reede	☾ 5,24' p.l.
7 Laup.	Laus	

Kristuse ülestõusmisest. Mark. 16, 1—8.

8 Pühap.	1. Ülestõus. p.	Lume
9 Esmasp.	2.	
10 Teisip.	3.	räitjafaf
11 Keisnäd.	Justus	
12 Neljasp.	Aaron	Külmetab.
13 Reede	Maalken	☉ 4,27' p.l.
14 Laup.	Künni päew	

Ulfmata Toomaft. Joan. 20, 19—31.

15 Pühap.	1. P. p.p. Ül.	
16 Esmasp.	Kariisius	Tuult ja

päewa.

April.

17	Teisip.	Juulius	wihma.
18	Kesknäd.	Pärt	
19	Neljasp.	Siim	Musad
20	Reede	Raajus	☾ 7,37' e.l.
21	Laup.	Hermann	

Heast tarjaseft. Joan. 10, 12—16.

22	Pühap.	2. P. p. Ul. p.	
23	Esmasp.	Jüri päew	felged ilm.
24	Teisip.	Roidula	
25	Kesknäd.	Markuse päew	Wihma
26	Neljasp.	Waabu	
27	Reede	Raimund	
28	Laup.	Ernst	☾ 5,37' e.l.

Ürikejeft ajaft. Joan. 16, 16—23.

29	Pühap.	3. P. p. Ü. p.	
30	Esmasp.	Mieta	piijutab.

1.	tõuseb päike tellu	4, 55 min.,	lähneb looja tellu	7, 6 min.
11.	"	" 4, 28 "	"	" 7, 28 "
21.	"	" 4, 3 "	"	" 7, 51 "

Vehe-kuu.

31

1 Teisip.	Wolbri p.	8 küll nädal	Wilufad ilmad.
2 Kesknäd.	Tiiu		
3 Neljasp.	† leidmise p.		
4 Reede	Siigismund		
5 Laup.	Zeta		

Kristuse äraminemisest. Joan. 16, 5—15.

6 Pühap.	4. P. p. Ül. p. Trooni pr. j.p.	7 küll nädal	€ 6,24' e. l.
7 Esmasp.	Wiftor		Tunulised ja füis
8 Teisip.	Rööt		
8 Kesknäd.	Rigula päew		
10 Neljasp.	Tiidrif		sojad ilm.
11 Reede	Witsu		
12 Laup.	Kristjaan		

Digest palumisest. Joan. 16, 5—15.

13 Pühap.	5. P. p. Ül. p.	6. küll nädal	0, 6' e.l.
14 Esmasp.	Töde <i>lehm jai jookstud</i>		Wihmusest
15 Teisip.	Wiidi p.		
16 Kesknäd.	Cerif		

päewa,

Mai.

17 Neljasp.	Taewamin. p.	fajab.
18 Reede	Piila	
19 Laup.	Riina	☾ 6,26' p.l.

Röömustajast. Joan. 15, 26—16, 4.

20 Pühap.	6. P. p. Ü. p.		
21 Esmasp.	Dino		Musad
22 Teisip.	Cester	5. küli nädal	
23 Keisnäd.	Wiilip		kenad kewa-
24 Neljasp.	Peet		dised ilmad.
25 Reede	Urbani päew		
26 Laup.	Willem		

Waimu wäljawalamisest. Joan. 14, 23—31.

27 Pühap.	1. Nelipühi		☺ 9,19' p.l.
28 Esmasp.	2. "	4. küli nädal	
29 Teisip.	3. "		
30 Keisnäd.	Wiigant		Soe ja selge
31 Neljasp.	Nelli.		ilm.

1.	tõuseb päike kellu	3, 40 min.,	läheb looja kellu	8, 12, min.
11.	"	" 3, 21 "	"	" 8, 32 "
21.	"	" 3, 6 "	"	" 8, 49 "

1	Reede	Viiju	Selge.
2	Laup.	Leo	
Jeesusest ja Nikodemusest. Joani. 3, 1—15.			
3	Pühap.	Kolm. a. J. p.	4,4' p. l. Mürista- mise wihma kange tuu- lega.
4	Esmasp.	Emma	
5	Teisip.	Selma	
6	Kesknäd.	Eulew	
7	Neljasp.	Reep	
8	Reede	Moonika	
9	Laup.	Pitsem päew	
3. küli nädal			

Rikkast ja waekest. Luuk. 16, 19—31.

10	Pühap.	1. P. p. 3a; J. p.	 7,3' e. l.
11	Esmasp.	Tobias	
12	Teisip.	Witutus	
13	Kesküäd.	Wüidi	
14	Neljasp.	Tiina	
15	Reede	Hoomer	
16	Laup.	Kärt	
		2. küli nädat.	Ilusad sel- ged sojad ilmad.

Õhtusöömaajast. Luuk. 14, 16—24.

17	Pühap.	2. P. p. 3a. J. p.	Kange pala
----	--------	--------------------	------------

päewa.

Juuni.

18	Esmasp.	Minni	1. küli nädal.	☾ 7,44' e.l.
19	Teisip.	Rael		
20	Reisnäd.	Tiit		
21	Neljasp.	Alfel		Wihma
22	Reede	Margut		tuleb.
23	Laup.	Wiu		

Radunud lammast. Suuf. 15, 1—16.

24	Pühap.	Jaani päew.	Tuulfed
25	Esmasp.	Minta	☾ 11,40'e.l.
26	Teisip.	Joosua	
27	Reisnäd.	7. magaja päew	ilmad.
28	Neljasp.	Liila	
29	Reede	Peeter pauli p.	Sadu.
30	Laup.	Teobald	

1.	tõuseb päike kellu	2, 58 min.,	lähneb looja kellu	9, 2 min.
11.	"	" 2, 58 "	"	" 9, 6 "
21.	"	" 3, 5 "	"	" 9i 3 "

Seina-fun.

31

Armuliſeſt olekuſt. Luuk. 6, 1—11.

1 Pühap.	4. p. p. 3a. J. p.	Pilwes
2 Esmasp.	Heine Maarja p.	
3 Teiſip.	Anſelm	€ 11,8' p.l.
4 Reſknäd.	Hektor	
5 Neljaſp.	Temeetrius	
6 Reede	Kiilian	ilmad.
7 Laup.	Annifas	

Rohkeſt kalaſaagift. Luuk. 5, 1—11.

8. Pühap.	5. P. p. 3a. J. p.	Wihma
9 Esmasp.	Noora	
10 Teiſip.	7. wennaſte p.	☉ 2,24' p.l.
11 Reſknäd.	Hindrif	
12 Neljaſp.	Ponawent	tuleb tuu-
13 Reede	Ulrik	
14 Laup.	Saarats	lega.

Waarifeeride äignſeſt. Matt. 5, 20—26.

15 Pühap.	6. P. p. 3a. J. p.	Selged ilu-
16 Esmasp.	Roofi	
17 Teiſip.	Weera	

päewa.

Juuli.

18	Refnäd.	Celias	fad soojad
19	Neljasp.	Taaniel	
20	Reede	Teowild	☾ 11,31' e.l.
21.	Laup.	Mirti	ja

4000 mehe söötmisest. Mark. 8, 1—9.

22	Pühap.	7. P. p. 3a. J. p. Keiseriina n. p.	heina tege-
23	Esmasp.	Maria Magd.	mise ilmad.
24	Teisip.	Anna	
25	Refnäd.	Jakobi päew	
26	Neljasp.	Plaato	☾ 0,36' e. l.
27	Reede	Linda	
28	Laup.	Enn	

Wale prohmetitest. Matt. 7, 20—26.

29	Pühap.	8. P. p. 3a. J. p. Olewi päew	Wihma.
30	Esmasp.	Petrus	
31	Teisip.	Hannibal	

1.	tõuseb päike kellu	3, 19 min.,	lähneb looja kellu	8, 52 min.
11.	"	" 3, 37 "	"	" 8, 36 "
21.	"	" 3, 57 "	"	" 8, 15 "

1 Kesknäd.	Peeter wang	Tuulsed
2 Neljasp.	Miia	€ 4,38' e.l.
3 Reede	Dolu	
4 Laup.	Ameliinius	föledad

Ülekohtudest majapidajast. Luuk. 16, 1—9.

5 Pühap.	9. P. p. 3a, J. p.	ilmad.
8 Esmasp.	Kristuse äraße p.	Sadu
7 Teisip.	Romanus	tuleb
8 Kesknäd.	Olga	ja
9 Neljasp.	Kotliib	☉ 11,24' p.l.
10 Reede	Lauritse p.	tuult
11 Laup.	Maade	

Jerusalemma rikkumisest. Luuk. 19, 41—48.

12 Pühap.	10. P. p. 3a. J. p.	Heitlikud
18 Esmasp.	Saara	ilmad
14 Teisip.	Jisaf	wilu
15 Kesknäd.	Rufi Maarja p.	öödega.
16 Neljasp.	Leena.	☉ 5,12' p.l.
17 Reede	Seebald	
18 Laup.	Bernhard	

päewa.

August.

Waariserist ja tõlnerist. Suut. 18, 9—14.

19 Pühap.	11. P. p. 3 a. J. p.	
20 Esmasp.	Willibert	Wihma.
21 Teisip.	Safaarias	Ilmad
22 Keisnäd.	Nataalie	lähewad
23 Neljasp.	Ludwig	kuuwemaks.
24 Reede	Pärtli päew	⊙ 0,25' e. l.
25 Laup.	Jeppart	

Kurdist. Mark. 7, 31—37.

26 Pühap.	12. P. p. 3 a. J. p.	
27 Esmasp.	Rebeka	Pilmwetab.
28 Teisip.	Egiidus	
29 Keisnäd.	Johannese sur. p.	Wagad
30. Neljasp.	Keisri h. n. p.	ja
31 Reede	Miall	☾ 9,46' e. l.

1. tõuseb päike kellu 4, 21 min.,	lähew looja kellu 7, 48 min.
11. " " 4, 43 "	" " 7, 22 "
21. " " 5, 4 "	" " 6, 55 "

1 Laup.	Mangu	
Samaaria mehest. Luuk. 10, 23—34.		
2 Pühap.	13. P. p. 3a. J. p.	
3 Esmasp.	Mooses	ilusad
4 Teisip.	Magnus	sügitised
5 Kolmnäd.	Regina	
6 Neljasp.	Liina	ilmad.
7 Reede	Bruunu	
8 Laup.	Maarja sünd. p.	☉ 11,7' e.l.

Kümnest pidali töbiseft. Luuk. 17, 11—19.		
9. Pühap.	14. P. p. 3a. J. p.	
10 Esmasp.	Siirus Pööri p.	
11 Teisip.	Amatus	Wihma
12 Kolmnäd.	Leena	
13 Neljasp.	Nikodeemus	fadu.
14 Reede	† ülend. p.	
15 Laup.	Tõnts	☾ 11,51'p.l.

Mammonast. Matt. 6, 24—34.

16 Pühap.	15. P. p 3a. J. p.
-----------	--------------------

päewa.

September.

17	Esmasp.	Werner	Wilud
18	Teisip.	Taana	
19	Kesknäd.	Tuudit	ja
20	Neljasp.	Moorigs	fülmad
21	Reede	Matteuse päew	ööd.
22	Laup.	Hoofea	☉ 11,30' p.l.

Raini linna furnuſt. Luuf. 7, 11—17.

23	Pühap.	16. P. p. 3a. J. p.	
24	Esmasp.	Taara	Udu
25	Teisip.	Nadu	
26	Kesknäd.	Joannese öp. p.	wihma.
27	Neljasp.	Wentſel	
28	Reede	Hiroonimus	Päewa
29	Laup.	Mihkle päew	☾ 3,59' p.l.

Weetöbifeſt. Luuf. 14, 1—11.

30	Pühap.	17. P. p. 3a. J. p.	
		Wõitufe püha.	paiste.

1.	tõiseb päike kellu	5, 28 min.,	läheb looja kellu	6, 23 min.
11.	"	" 5, 50 "	"	" 5, 55 "
21.	"	" 6, 12 "	"	" 5, 26 "

1	Esmasp.	Maaria laits. p.	
2	Teisip.	Lehe	Selged
3	Reisnäd.	Almaalie	külmad
4	Keljasp.	Viides	ilmad.
5	Reede	Alviilus	
6	Laup.	Kullake	

Variseride kawalusfest. Matt. 22, 34—46.

7	Pühap.	18. P. p. 3a. J. p.	Rahe
8	Esmasp.	Kai	2,1' e. l.
9	Teisip.	Burfart	
10	Reisnäd.	Walwrid	ja
11	Keljasp.	Angelus	wihma
12	Reede	Willi	fadu.
13	Laup.	Hedwig	

Alwatud inimesest. Matt. 9, 1—8.

14	Pühap.	19. P. p. 3a. J. p.	Pilwes
15	Esmasp.	Dolup	
16	Teisip.	Jairus	6,24' e. l.

päewa.

Okttoober.

17	Reſfnäd.	Ellu	
18	Neljasp.	Luuk. p.	ühtepuhku
19	Reede	Urſel	Ilmad
20	Laup.	Saakome	

Pulma riidest. Matt. 22, 1—14.

21	Pühap.	Uſupuhas. p.	
22	Esmaſp.	Kaasani Maar. p.	☾ 10,6' e.l.
23	Teiſip.	Krispin	lähewad
24	Reſfnäd.	Amandus	
25	Neljasp.	Kapitoolene	fülmemaſs.
26	Reede	Siimon	
27	Laup.	Elts	

Runinga mehe pojast. Joan. 4, 47—54.

28	Pühap.	21. P. p. 3a. J. p.	Lume
29	Esmaſp.	Watteele	☾ 0,42' e. l.
30	Teiſip.	Langu	
31	Reſfnäd.	Ruiine	lortſu.

1.	tõuseb päike kellu	6, 34 min.,	lähew looja kellu	4, 59 min.
11.	"	" 6, 57 "	"	" 4, 32 "
21.	"	" 7, 21 "	"	" 4, 6 "

1 Neljasp.	Pühade päew	Ühte puhku
2 Keede	Hingede päew	
3 Laup.	Lotta	

Kawalast suiafest. Matt. 13, 23—35.

4 Pühap.	22. P. p. 3a. J. p.	fund
5 Esmasp.	Hennu	7,41' p.l.
6 Teisip.	Prits	
7 Kolmnäd.	Teodor	ja
8 Neljasp.	Otn	
9 Keede	Ala	räätsafast
10 Laup.	Martin Lutter (Mardi päew)	

Rohu rahast. Matt. 22, 15—22.

11 Pühap.	23. P. p. 3a. J. p.	fülm läheb
12 Esmasp.	Joonas	11,46' p.l.
13 Teisip.	Leopold	
14 Kolmnäd.	Reiseriina J. p.	fangemaks
15 Neljasp.	Otumaar	
16 Keede	Sokraates	

päewa.

November.

17 Laup.	Liisbet	
Pealiku tütest. Matt. 9, 18—26.		
18 Pühap.	24. P. p. 3a. J. p.	Behmed
19 Esmasp.	Asse	
20 Teisip.	Pastian	☾ 8,29' p.l.
21 Keisnäd.	Maaria ohw. p.	
22 Neljasp.	Joosias	lund sulat
23 Reede	Raimund	
24 Laup.	Konrad	

Ärrarikkumiseft. Matt. 24, 15—25.

25 Pühap.	Eurnute püha	
	Kadri päew	
26 Esmasp.	Katta	ilmaga.
27 Teisip.	Gewart	☾ 1,0' p. l.
28 Keisnäd.	Hella	
29 Neljasp.	Otu	
30 Reede	Andrese päew	

1.	toujeb	päike	kellu	7, 47 min.,	läheb	looja	kellu	3, 42, min.
11.	"	"	8, 9 "	"	"	"	8, 24 "	"
21.	"	"	8, 29 "	"	"	"	3, 11 "	"

1 Laup.	Koola	
Kristuse söitmiseft. Matt. 21, 1—9.		
2 Pühap.	1. Krist. tul. p.	
3 Esmasp.	Sabiina	Ilmad
4 Teisip.	Narent	heitlewad
5 Kolmnäd.	Magnus	
6 Neljasp.	Trooni p. n. p.	2,54' p.l.
	Rigul. p.	
7 Reede	Randiibus	
8 Laup.	Maarj. j. p.	

Wiimsepäewa tähtedest. Luul. 21, 25—36.		
9 Pühap.	2. Krist. tul. p.	
	Lühem päew	Pilwes
10 Esmasp.	Tiili	
11 Teisip.	Luntsa	ja
12 Kolmnäd.	Nikaasius	
13 Neljasp.	Johanna	2,51' p.l.
14 Reede	Alwiine	
15 Laup.	Sinnu	annab

Joannefe wangistamist. Matt. 11, 2—10.		
16 Pühap.	3. Krist. tul. p.	lund.

päewa.

Detsember.

17 Esmasp.	Lott	Ilusad
18 Teisip.	Abraam	Külmad
19 Keisnäd.	Laura	
20 Neljasp.	Beate	☉ 6,56' e.l.
21 Reede	Tooma päew	ilmad.
22 Laup.	Gewa	

Joannese tunnistusest. Joan' 1, 19—28.

23 Pühap.	4. Krist. tul. p.	Lume sadu
24 Esmasp.	Noa	
25 Teisip.	1. Jõulu p.	Ilmab
26 Keisnäd.	2. Jõulu p.	lähewad
27 Neljasp.	3. Jõulu p.	☾ 5,6' e.l.
28 Reede	Süita lasta p.	
29 Laup.	Taawet	

Siimeonist ja Annast. Luuk. 2, 33—40.

30 Pühap.	Pühap. pärast J.	ilusemaks.
31 Esmasp.	Silvester	

1.	tõuseb päike kellu	8, 44 min.,	lähneb looja kellu	3, 6 min.
11.	"	" 8, 51 "	"	" 3, 8 "
21.	"	" 8, 50 "	"	" 3, 19 "

Kroonu pühad.

- 1) 19. Kiiinla-kuu päewal Keiser Alekssander II. mälestuse päew.
- 2) 26. Kiiinla-kuu päewal, Keisri härra Alekssander III. Alekssandrowitshi sündimise päew.
- 3) 2. Paastu-kuu päewal, Keisri härra Alekssander III. Alekssandrowitshi walitsuse hakatuse päew.
- 4) 6. Lehe-kuu päewal, Troonipärija Nikolai Alekssandrowitshi sündimise päew.
- 5) 15. Lehe-kuu päewal, Keisri härra Alekssandre III. kroonimise päew.
- 6) 22. Heina-kuu päewal Keiseriina Maria Weodrowna nime päew.
- 7) 30. Lõikuse-kuu päewal Keisri härra Alekssander III. Alekssandrowitshi nimi päew.
- 8) 14. Talwe-kuu päewal Keiseriina Maria Weodrowna sündimise päew.
- 9) 6. Jõulu-kuu p. Troonipärija Nikolai Alekssandrowitshi nime päew.

Keisri herra suguwõsa.

Aleksander Kolmas Aleksandrowitsh, Weneriigi Keiser ja Isewalitseja, Pooloma kuningas, Soomemaa suurmürst j. n. e., sündinud 26. Künla-kuu päewal 1845, walitseb 1. Paastu-kuu päewast 1881. Tema abikaasa:

Maria Weodorowna, Weneriigi Keiseriina — Taani kuninga tütar, — sünd. 14. Talwe-kuu päewal 1847 — laulatud 28. Wiina-kuu päewal 1866. Nende lapsed:

1. Suurmürst ja auujärje pärija **Nikolai Aleksandrowitsh**, sünd. 6. Lehe-kuu päewal 1868.
2. Suurmürst **Georg Aleksandrowitsh**, sünd. 27. Jüri-kuu päewal 1871,
3. Suurmürstiina **Kseenia Aleksandrowna**, sündinud 25. Paastu-kuu päewal 1875.
4. Suurmürst **Mihail Aleksandrowitsh**, sünd. 22. Talwe-kuu päewal 1878.
5. Suurmürstiina **Olga Aleksandrowna**, sündinud 1. Jaani-kuu päewal 1882.

Keisri Härra wennad ja õed.

1. Suurmürst **Wladiimir Aleksandrowitsh**, sünd. 10. Jõulu-kuu päewal 1847. Tema abikaasa: Suurmürstiina Maria Pawlowna, sünd. 7. Lehe-kuu päewal 1854, laulatud 16. Lõifuse-

kui p. 1874. Nende lapsed: a) Suurwürl Kirill Wladiimirowitsh sünd. 30. Mhkle = kui p. 1876. b) Suurwürl Boris Wladiimirowitsh, sünd. 12. Talwe-kui päwal 1877. d) Suurwürl Andrei Wladiimirowitsh, sündinud 2. Lehe-kui päwal 1879. e) Suurwürlstiina Helena Wladimirowna, sündinud 17. Määri-kui p. 1882.

5. Suurwürl **Aleksei Aleksandrowitsh**, sünd. 2. Määri-kui päwal 1850.
3. Suurwürlstiina **Maria Aleksandrowna**, sünd. 5. Wiina-kui p. 1853, laulatud 11. Määri-kui päwal 1874 Inglise prinsi Alfred v. Edinburgi abikaasaks.
4. Suurwürl **Särgel Aleksandrowitsh**, sünd. 29. Jüri-kui päwal 1857.
5. Suurwürl **Paawel Aleksandrowitsh**, sünd. 21. Mhkle-kui päwal 1860.

Keisri Härra onud ja tädid.

1. Suurwürl **Konstantiin Nikolajewitsh**, sünd. 9. Mhkle = kui päwal 1827. Tema abikaasa on Saksen = Altenburgi härtsogi öde Aleksandra. Nende lapsed: a) Suurwürl Nikolai Konstantinowitsh, sünd. 2. Künla-kui p. 1850. b) Suurwürlstiina Olga Konstantinowna, sünd.

22. Lõikuse-kuu päeval 1851, laulatud Kreeka kuninga Georg I abikaasaks, 15. Wiina-kuu päeval 1867. d) Suurwürstiina Weera Konstantiinowna, sünd 4. Künla-kuu p. 1854. e) Suurwürst Konstantiin Konstantiinowitsh, sündinud 10. Lõikuse-kuu p. 1858. g) Suurwurst Dimitri Konstantiinowitsh, sünd. 1. Jaanikuu p. 1860.

2. Suurwürst **Nikolai Nikolajewitsh**, sünd. 27. Heina-kuu p. 1831, lanlatud 25. Märrikuu 1856, Oldenburgi prinssi Peetri tütreaga, Aleksandra Petrownaga. Nende lapsed: a) Suurwürst Nikolai Nikolajewitsh, sünd. 6. Talwe-kuu 1856. b) Suurwürst Peeter Nikolajewitsh, sünd. 10. Märrikuu 1864.

3. Suurwürst **Mihail Nikolajewitsh**, sünd. 13. Wiina-kuu p. 1832, laulatud Baadeni prinsessi Olga Weodorownaga, 16. Lõikuse-kuu 1857. Nende lapsed: a) Suurwürst Nikolai Mihailowitsh, sünd. 14. Jüri-kuu 1859. b) Suurwürstiina Anastasja Mihailowna, sünd. 16. Heina-kuu 1860, laulatud Mecklenburg-Schweriini troonipärija abikaasaks. d) Suurwürst Mihail Mihailowitsh, sünd. 4. Wiina-kuu 1861. e) Suurwürst Georg Mihailowitsh, sündinud 11. Lõikuse-kuu 1863. g) Suurwürst Aleksander Mihailowitsh,

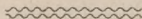
witsh, sündinud 1. Jüri-kuu 1866. h) Sergei Mihailowitsh, sündinud 25. Mihkle-kuu 1869. i) Suurwürst Aleksei Mihailowitsh sünd. 16. Jõulu-kuu 1875.

4. Suurwürstiina **Olga Nikolajewna**, sünd. 30. Lõikuse-kuu 1822, laulatud Württembergi kuninga Kaarel Wriidrik Aleksandrega 1. Heina-kuu 1846.

5. Suurwürstiina **Maria Nikolajewna**, (surnud 6. Künla-kuu 1876.) Tema lapsed: a) Marja Maksimilianowna, sünd. 4. Wiina-kuu 1841, laulatud Baadeni printsi Ludwigi abikaasaks. b) Nikolai Maksimilianowitsh, sünd. 23. Heina-kuu 1847, d) Eugeneia Maksimilianowna, sünd 20. Paastu-kuu 1845, laulatud Oldenburgi printsi Aleksandri abikaasaks. e) Eugene Maksimilianowitsh, sünd. 27. Nääri-kuu 1847. g) Georg Maksimilianowitsh, sünd. 17. Künla-kuu 1852, laulatud Oldenburgi Suur-härtfogi tütre Tereese Petrownaga.

Keisri herra wanaonu tütar :

Suurwürstiina **Katariina Mihailowna**, sünd. 16. Lõikuse-kuu p. 1827, Mecklenburgi Strelitsi härtfogi Georgi lesk.

Teadaandmised lada-pidamistest.

Nääri-fun.

7. Orgita-mõisas 2 p.	17. Länemaal 2 päwa.
7. Tartu-linnas 3 näd.	20. Pernu-linnas 3 p.
7. Rja-linnas.	52. Wolmeri-linnas 6 p.
9. Werro-linnas 3 p.	25. Willandi-linnas 3 p.
10. Haapsalu-linnas 2 p.	26. Reblastes 2 päwa.
17. Kollowerres 2 p.	27. Rafwerre-linnas 2 p.

Küünla-fun.

2. Paldiski-linnas 2 p.	enne Wastla-päwa.
2. Willandi-linnas 1 uäd.	15. Willandi-linnas 3 p.
1. Werro-linnas.	15. Wönno-linnas.
2. Waska-linnas 8 p.	18. Jõhwis 2 päwa.
4. Tartu-linnas 2 päwa.	20. Rja-linnas.
6. Narwa-linnas 4 p.	22. Werro-linnas 1 näd.
Mudrus Rede enne Wastlap.	29. Kiwilo-mõisas 2 p
Lihola-linnas Esmaspäaw	27. Lemjali-linnas.

Paasto-fun.

Keila Kirrifo jures Esmas-	Kaplas 1. Esmasp. 2. p.
päaw pärrast 3. Püh.	15. Kellamäe-mõisas Sare-
2 päwa	maal, 2 päwa.

Jürri-fun.

Paide-linnas Neljap. ja Re-	10. Wörro-linnas 2 päw.
del pär. Üllestõusmisepüh.	20. Hannioe-mõisas 2 p.

Lehhe-kun.

9. Wöbhus.

9. Reppinas.

Taani-kun.

11. Wönno-linnas 7 päw.

24. Wörro-linnas.

16. Ratwerre-linnas 2 p.

26. Walfa-linnas.

20. Tallinnas 2 näd.

27. Tallinnas 1 nädal.

20. Ria-linnas 3 näd.

29. Tarmaste-möisas.

20. Paide-linnas.

29. Tarto-linnas 2 päwa.

23. Willandi-linnas 2 p.

Seina-kun.

1. Berno-linnas 2 p.

20. Berno-linnas 3 näd.

2. Karsti-möisas.

24. Rosfi-möisas.

9. Abfeli-möisas.

24. Rosse-möisas.

10. Kurrejaare-linnas 12p.

25. Wolmeri-linnas.

10. Walfa-linnas.

26. Sere Bagi förtfi jures.

10. Moijefaste-möisas.

Kurrejaare-linnas.

10. Lemjali-linnas.

17. Ue = möisas Willandi

10. Werro-linnas.

maal.

15. Helme-möisas.

27. Wastse-möisas.

20. Ria-linnas 3 päewa.

29. Kilingi-möisas 3 p.

20. Ria-linnas 3 päewa.

80. Kaanjo-möisas.

Wihfle-kun.

1. Lode trafteri juresKur-
resaare-linnas 2 p.

2. Abja-möisas 2 päewa.

2. Tammiste-möisas.

4. Räppina-möijas 2 p.	17. Kirrepääl.
4. Sindi-möijas.	18. Audrus.
6. Tafeperrimöijas.	Ue-möijas 3. Teisip. 3 p.
8. Pölwa-firrifu jures.	20. Wendra-möijas 2 p.
8. Rõuge-möijas 8 päewa	20. Narwa-linnas 4. p.
8. Tarto-linnas 3 p.	21. Wolmari-linnas.
8. Rastna-möijas.	21. Paldiski-linnas 2 p.
9. Udeli-möijas.	21. Senno-möijas.
9. Burtniku-möijas.	24. Pihhola-möijas 3 p.
10. Patküllamöijas.	24. Jõhwi-möijas 2 p.
10. Paide-linnas 2 p.	24. Willandi-linnas 2 p.
10. Rõo-möijas.	24. Werro-linnas.
10. Mõnniste-möijas.	Perno-linnas, Esmapenne
10. Oidre-möijas.	Mihkli-päewa 2 päewa
10. Wana-Antsmöijas.	26. Tallinnas 3 päwa.
13. Põrawerre-möijas.	29. Ratwerre-linnas.
14. Gapsjalo-linnas 2 p.	29. Reblaste-möijas 3 p.
14. Antso-möijas.	29. Keila-firrifu juures 3p.
15. Sallatši-möijas.	29. Tarto-linnas 3 päwa.
15. Kurrefare-linnas 3 p.	29. Mihkli-firrifu jures.
15. Koorti-möijas.	29. Waska-linnas.
17. Põltsama-möijas.	29. Wastse-möijas.

Wiina-luu.

1. Kurrefare-linnas.	4. Pühhajärwe-möijas.
2. Waste-möijas.	4. Kollowerres 2 päewa.

5. Räppinas 2 päewa.	Mihkli-päewa 2 p.
Raplas 1. Redel pärrast	9. Lemsalilinnas.
Mihkli-päewa 2 päewa.	10. Räs-möisas.
6. Lustniti-möisas.	15. Lustiwerre-möisas.
6. Tarnaste-möisas.	15. Beske-möisas 2 p.
Jöelehtmes näddal pärrast	22. Nissi-firifo juures 3p.

Talwe-kuu.

1. Tarto-linnas 2 päewa.	15. Riwi-Biggalas 2 p.
5. Pörawerre-möisas.	20. Waska-linnas 2 p.
10. Paide-linnas 2 päewa.	25. Wolmeri-linnas. 3 p.
10. Wörro-linnas 2 p.	25. Willandi linnas 3p.
10. Mustwe-küllas.	

Jõulu-kuu.

5. Räppinas.	16. Paide-linnas 2 p.
10. Wõnnu-linnas 2 p.	Perno-linnas Esmasp. ja
10. Wöbsus.	Teisip. pär. 3. Krist. tull. P.
Märjama firifo juures 3.	19. Reblastes.
Krist. tullem. Pühhal. 2p.	27. Waska-linnas 10 p.

 Rubbermango kohto kässo järrele ei olle luba, et
 Laupäewal, egga Pühhapäewal laata piddada, waid, kui nenda
 juhtub, peab jēdda teise nēddala esimesel argipäewal peetama.

Meg lähed mööda,

Wiisil: Nüüd Kristi rahwas laulge. 208

Oh Jumal, kui küll oleksid
Kõik minu liikmed, keeled
Ja sinna juure tuleksid
Kõik mõistus, tarkus, meeled.
So armu üles rääkida,
So heldust ära mõelda
Ei võimalik weel 'poleks.

Tund tuleb tunni järele
Ja lähab ruttu mööda
Pääw tuleb öö järele
Ja lähab ruttu mööda.
Neist saawad nädalad ja kuud,
Kord aga andwad sulle suud,
Siis lähwad ruttu mööda.

Uus aasta hakab talwe sees,
Talw lähab jälle mööda.
Siis kenna kewade sull ees
See tuleb, lähed mööda.

Sui kõige õitswa iluga
Ja röömsa linnu lauluga
Ra tuleb, läheb mööda.

Suil niitsid, heina korjasid
Kõik kõrred kofku kenast.
Sa lõiksid wilja, wihkusid
Ra panid kofku heast.
Sa nägid waewa röömuga
Et Looja oma anniga
Maa pinda õnnistanud.

Kui rugi seeme külwatud,
Siis sügise full tuleb,
Sui armsad pääwad lõpetud,
Neist mööda jälle oled.
Nüüd sügise full ukse ees,
Sääl korjab kofku iga mees
Mis Looja arm annud.

Nüüd jälle tuleb talwe aeg,
Kus lumi katab mulda.
Kõik lilled, linnud, tööd ja waen
Si ole tunda, kuulda.
Leht-metsa elu alanend,
Lind laulu röömuft taganend
See läinud jälle mööda.

So elu hakab talwe fees,
Kui ema ihus hingad.
Sind ema kannab silma wees
Kui kewadet ja algad.
So lapse põli, see on kõik
Üks kewadine rõõmu riit,
Kus kaswad, kangeks lähed.

Sa istud ema süle fees
Ja õpid rääkma sõnu.
Sa istud kooli laua ees
Ja õpid kirja mõnu.
Sa õitsed walmis wiljale
Ja walmistad nüüd elule;
So kewade nüüd mööda.

Sui algab, vied õitsemad
Ja andwad magust haisu.
Sull rõõmu tuuled löötsuwad,
So purjub lähtwad paisu.
Sa otsid oma kohalist
Ja leiad pea armukest,
Siis sinu sui algab.

Kui Soja tahab, saad ja pea
So oma sugu näha.
Ja tunda, mõista, et on hea
Wis Jumal wõtnud teha.

Sa leika wilja Looja tööst,
Wii wihtud kofku, hoja häest
Taewase aida tarwis.

Kui wiimne laps sull leeris käind
Ja halli habet kannad.
Siis sinu sui on mööda läind
Ja sügised siis algad.
So lehed pudenenud puust,
Joud, rammu lahkund ihust, luust.
Ka sügis'lääb wiist mööda.

Kord langed woodi maha ja
Ja oled raskest waewas.
Sa põlgad ilma, sorwid ka:
Oh! oleks ma jo taewas.
Siis tuleb ilus inglise,
See korjab sinu hingese,
Wiib seda tõise ilma.

So kewade, sui, sügise
On täiesti nüüd mööda.
Ei enam tule tagasi.
Kõik mööda, mööda, mööda.
Sind wiiaks hauda, pannakse
So armsa ema sülesse.
Nüüd talwe tulnud, hinga!

Uut aastat meie hakame
Oh armsad wennad, öed!
Siin majalised oleme,
See pääle lööme käed,
Et kurjast kõrval hojame,
Head elu taga nõuame.
Siis rahus kõik läab mööda.

Mõni sõna muusikast.

Se sõna „muusik“ on wist mõne mehel weel tükkis tundmata, sest et ta wõra keele sõna on, aga ma paremat sõna selle kohalists oma keele seest ei ole leidnud, mis just seda samma tähendaks, kui see sõna „muusik.“ „Muusik“ tähendab ülepea toonikeelt, see ou laulmist, mängimist ja nende mõlemate asjade tundmist. Selle tükkise olen ma tahtnud sellepärast siia kohta üles panna, et ka rahwas natuke rohkem „muusikast“ ülepea arusaaks ja sellest hakaks rohkem lugu pidama. Mõni ehk üüüd ütleb: „Miks pärast ei ole seda tükki siis mitte ajalehe fisse pandud, see käib jo palju kagemalt läbi, kui see

piisikene Saaremaa tähtsaamat? " Tass on õigus küll. Aga vaatame järele, kas mulle siis sugugi õigust üle ei järe? Need mehed, kes juba ajalehti lugewad, need teadwad juba rohkem muusikast, ehk lugewad ka ajalehtede sees mõnikord, aga kust saawad siis waesemad inimesed, kes omale ajalehti ei jõua pidada, kust peawad need siis midagi muusikast seletust saama? — Ma arwan, et seda wäikest tähtsaamatud ka kõige wäikesemas ertsikukeses leida on, ja see on minu põhjus, miks pärast ma siis muusikast siin kohal kõnelen. Meil on neli kunsti, mida meie „ilusateks kunstideks“ hüüame, need on: pildi raumise kunst, maalimise kunst, muusika kunst ja luuletuse kunst. Need kunstid on siis ükski ilusad, kui nad waatja filmale ja kuulja kõrwale nõnda meele pärast on, et nad mitte üht wiga ei leia, et neil mitte ükski nuff ja toon meelt wastu ei ole. Waatame siis lühidelt seda „ilust kunsti“ muusikat lähemalt läbi.

Jumal on meile, et meie teistega kõneleda wõime, kõneannid annud. Aga et meie ka Su-

malaga kõneleda võime, andis ta meile tooni, see on: laulu annet; sellepärast on jo wanast ajast saadik Jumala teenistuse juures muusik pruugitud, mis läbi igawest Jumalat teeniti. Koolis, kus kõik meie meeled ja tundmised haritud peawad saama, seal peab ka muusik harjutud saama. Eugemise, kirjutamise, rehkendamise läbi õpime tarkust, aga muusika läbi saawad kõik meie meeled, tundmine, liigutamine ja tahtmine haritud: üksnes muusikal on see jõud terwet inimest, see on: waimu ja ihu, harida. Muusika õpetuse kasu on nii suur, et minu sulg seda üles kirjutada ei jõua.

Kui meie koolide muusika õpetust lähemalt läbi waatame hakame, siis leiame seda tükkis pooliku olemad, ei õpetate muud, kui mõni laul peast ära laulma. Aga muusika õpetus peab seda kõige tühijemaks asjaks. Mõnes koolis näeme küll ka noodid tahwli peale kirjutatud, aga see on üksi selle tarwis, et koolipois näeks, kas toon üles poole või alla poole peab minema, aga suuremat tähendust nad temale ei ole, waid laul

peab temale ikka nii kaua ette laultud saama, kunni ta temale liha ja were sisse on läinud. Se on tõesti üks poolik muusika õpetus. Jumal on meile üht mängu riista annud, mida meie ühte puhku oma seltsis kanname ja teda igal ajal pruukida võime, age meie omalt poolt peame seda suurt Jumala annet heasti pruukima, teda harima, harjutama, tahti tundmist ja pidamist õppima, tooni wahesid ehk astmid tundma ja kõik muusika mitmesuguseid tähendused äraõppima—wiimaks weel, kui võimalik, ühe mänguriistaga tutwaks tegema,—nõnda et laul kõrwale ilus kuulda on. Ja see nüüd on, mis meie koolide käest kõige pealt peame nõudma. Aga paraku ei ole seda kõik kuskilt koolist weel leida kus võime siis muusikat õppida? Eesti rahwa seas on üks ilus muusika tundmine paigale pandud, aga seda haritakse väga wähe, kus peab siis ilus laulmine seda wiiti tulema. Sellega ei taha ma oma suguwendi sugugi laita, waid neid üksi üleskõhutada hoolsale õppimisele muusika tundmises. Ka ei ole ma sellega ütelda

tahtnud, et Gesticlaste seas sugugi ilust laulmist ei ole, sest seda leiame tõesti rohkem haritud Gesticlaste seas linnades ja mõnes kohas maal.

Pöörame koolide ja Gesticlaste juurest muusika oma jure tagasi. Sumal on nüüd inimesele lauluanne annud. Ei ole sest küll, kui ja oma taewaliku kingitust pruugid ja harid, waid ja pead ka laulmise läbi muusikat õppima, nõnda et ja kõiki oma tundmisi, mõtteid ja liigutusi wõid täistele teada anda ja neid jälle töistelt teada saada. Nõnda kui kõnes ehk juttus sõnad peaaegu on, nõnda on muusikas toonid peaaegu, ja kui toonide juure weel sõnad saamad pandud, siis wõid ja oma terwet seest pidist inimest ilmutada. Kui inimene üht wõeraft keelt on õppinud, siis wõib ta seda ükfi sellega rääkida, kes seda ka mõistab. Mõistad ja aga muusika keelt, siis wõid ja kõikidega, rääkida, kas olgu ta Sakslane, Wenelane, Pranslane, ehk ka Ahwrikalane või Ameerikalane, ta tunneb sinu tahtmisi täiest. Koolis õpitakse lugemise ja kirjutamise juures ka lugemise ja kirju-

tamise märgid, nõnda kui ühte juttu ette loetakse, mitte nõnda ei kõla, kui paljas jutu sora. Nõndasamuti on ka muusikal oma märgid ja need on, mis muusika ilusaks tegvad, mis temale elu annavad. Sest ei ole küll, kui muusika tükk puhaste häeltega saab ära laultud, vaid kõik need muusika ilu märgid peavad täiesti tähele pandud saama, siis on muusiku tükk ilus, siis kõlab ta kuulja kõrwale armas, siis on ta nõnda laultud, kui muusika tüki tegija seda on tundnud omas meeles mõlkunud. Kui üks muusika tükk nõnda saab laultud, siis on sest kuuljal hää meel ja lauljale sünnib himmu laulmiseks. Harigem siis laulmist ja käigem sageli kofku laulmisel, talwel on selle tarwis aega küll. Küll siis kõrtsid tühjaks jäwad ja ümber hulkumine on lõppenud ja pea kõlawad igal pool lõbusad laulud.

Muusika jäntakse kahte jaksu: laulu- ja mängumuusik. Mängimise juures on need sammad asjad, mis laulmise juures oleme leidnud, tähele panna. Waata, mis suur vägi mängumuusikal

on. Kui ja kuskil kuuled mäginwat, siis jäed ja kohe seisma ja kuulad. Kuuled ja üht sõamängimist! Rõmuga hüüab ta kõiki truuid isamaa poegi oma isamaa eest sõdima; so süda haab so rindus põlema ja tahab wenlaste wastu jõuda. Kuuled ja üht wõidu mängimist; so süda on ka rõõmus ja saadat palawaid tänu palwid Issa poole jälle saadud wõidu eest. Kuule üht mure mängimist, kas ja siis ka leinajatega ei leina ja kurbadega kurb ei ole? Kuuled ja üht ilust ilust polkat ehk waltzi, kas so jalad siis ei haaka sibama, keha kerkima, ihu hüppama, süda sõõstama ja talaks neid sammumigurid järele teha, mis pillimees pilliga teeb? Kuuled ja pühapäewal, kui orel sindkirikukutsus, so Jumalatteenima. Temale kõik kaebama, mis so südant waewab, Teda kiitma kõige eest, mis ta sulle häed teinud ja sulle so patud andeks annab, kas ja wõid siis wastu panna? Kuuled ja wägewate pasuna haledega „Meil tuleb abi Jumalast,“ mängiwat, kas ja siis ka ei pea Jumalat tänama selle eest, et Ta sind mitmest hädast ja kimbatusest on pääst-

nud? Eks ole so süda rõõmu täis, Teda laulu heale, pasunate ja kanneldega kiites!

Beel ford tahan ma kasu, mis muusika läbi tuleb, meele tuletada. Muusikal üksi on see jõud ja hinge harida. Üks ilus laulmine ja mängimine puhastab inimese hinge keigist kurjast mõtetest; ta trööstib maha rõhutatud hinge, peastab neid mure kütkest. On hing keigest murest, waewast ja kimbatuselt peastetud, see on: on ta rõõmus, siis on ka keha rõmus, so liikmed on kergemad, tööle hakkajamad ja walmistama wirgemad. Laiskus kaub lauluga. Kas ja ei ole küll tähele pannud suil töö aega, kui üks üksi inimene kuskil tööd teeb, siis nurutab ta ikka ühte temale iseäralikku armast wiit, wilistab, ehk teeb muud häelt? Igawuses on laul so kõige paremaks ajawiitjaks, so kõige lõbusamaks jeltjimeheks. Talwel, kui ilmad külmad ja lumetuişk öues, siis istub wana emma ahju taga soojas, woff wurab nina all ja nurub ühte laulu, mis koolmeister talle ta noores põlwes on liha ja were sisse ajanud, ilma külma sülmast, ehk lume tui-

just hoolimata. Laulmisel kokku käimise läbi jäewad palju noori innimesi kurja tee päelt kõrwale, nende aeg saab ühe niihäesti ihule kui hingele tululiku toiduga ära täidetud ja Jumala kartus kasvab j. n. e.

Tähtjas on muusika juures veel üks meel. Kõik lauljad ehk mängijad peawad ühemeelseks olema, ehk muidu on nende waew kõikilmaasjata. Üks arwab, et nendamoodi ilusam on, tõine jälle arwab, et teisest moodi ilusamine kõlab, nõndasammuti arwawa ka kolmas ja neljas j. n. e. Selle mooduga ei wõi ilmaski üks laul ilusaks minna. Üks maja, mille kallal mitu meistrid on, ei wõi ilmaski ilus olla. Üks raijub palgi otsa sedita wiiti, tõine teisest wiiti ja wiimaks ei passi ükski palk teise päele. Tuttaw wana sõna ütleb: Palju kokki rikuvad supi ära. Nõndasammuti on siis ka lugu muusikaga. Sellepärast on kõige parem, kui üks koor ühe juhataja (Dirigendi) walitseks, kelle sõna nemad muusika asjus kõigis pidawad kuulma, nõnda et laulmine ehk mängimine paljalt ühe ainja

meistri tahtmise järelle sünnib. Siis võib ilu-
sasti laultud saada. Muidugi mõista, peab see
juhataja (Dirigent) ise kõige rohkem muusikast
täedma, muidu ei kõlba ta ka mitte selle am-
meti peale. Selle juhataja (Dirigendi) ammet
on osalt tükkis raske, sest juhataja (Dirigendi)
juhatuse all peavad kõik ühiskond hääled kätte
õpitud saama, kogu laulmisel peab tema selle
pääle valvama, et kõik õigesti saab laultud ja
kui wiga sünnib, peab tema lauljatele ära selet-
ama, kus ja mis wiga on.

Oled sina nüüd õppinud muusika keelt mõistma,
muusika keelt kõnelema, siis on ja jääb muusika
sünnile üheks kunstiks, kuidas kõrwa võib meeli-
tada, sündant liigutada ja meelt rõõmsaks ja
haledeks teha, siis jääb ta sulle armsaks. Siis
laulad ja mängid ka sina laulifuga:

Laul, ja taewa elu säde,

Taewa sugu oled sa,

Tundes sinu magust wäge

Kuulutan so kiitust ma!

Sina fergitad kõik waewad

Kerjajal ja kuningal,
Vaesed, würestid wennaks saamad
Sinu pehme tiiva all.

Oh rõõmu, ma päästsin teda jurmas!

18. . aastal Lõikuse kuu esimisel poolel
olivad väga ilusad ilmad. Heina kuu sees
oli aga rohkestes saju rädisi päivi olnud, selle-
pärast palju heina tööd rugi lõikuse alla jae-
nud. Nüüd kui „ferbid leiksid, wihut heitsid,
päike paistis kenaste“, jäl pidi põllumees koh-
kudes selle päele mõtlema, kui mitme wakamaa
tall heinamaal loogu maas on, mis muißt ko-
guni 9 päewa eest maha niidetud on; tõine
mõte, et sell nädalal tuleb rugi seeme maha
külwata; kolmas mõte, et seemne rehed tule-
wad peksa; tiidust tööd kõik filma karmad täis.
Kui nüüd tööline öösse reht peksab, päewa rugi
leigab, loogu wõtab, seemet külwab ehk põldu
künnab, siis peab tall rammus „nina esine“
käre pärast olema, et seda walu võib wastu

wõtta, tuleb aga ühegi ülespidamise kraamist niisugusel tiitsel ajal puudus majasse, siis wõid selge filmaga päelt waata, kudas luga hakkab halwaste alla poole puudisema.

Saagu Ansul oli „mehene pere ja härgine kari“; need peawad jo wana Saare rahwa wana sõna järele „wägise Jumala käest leiba wõtma“. Kõik muu ihu ülespidamine oli majas rammus ja korraline ja tööd, teud läksiwad tubinal ja kärrinal edasi; aga pakk hakkas majas napiks jääma. Neg oli üle aru tiidus, sellepärast korjasiwad esite üks teise käest, kunni wiimaks kõigil see wiimane krõmps ka pruugitud. — Nüüd pidi Ans ühel päewal nägema, kuidas kõik tema mehene pere lontsus nagu „lastud haned“ majade sisse ja wälja luusisid, otisid, kas ehk kuskil oleks hooletuse läbi ükski paki leht ehk juurikas kogemata kombel maha pillutud, ehk warjule pandud, ei kellelgi ei tulnud enam töö tiidust meele.

Säel ei olnud Ansel tõist ega paremat nõu, mida naine Riisu talle annud, kui ruuna wanfri

ette panna ja linna sõita pakki tooma. — Kui ta linnast tagasi sõidab, näeb ta aru karjamaal üht meest maantee kraavi kaldal seljali maas, muidu küll magavise moodi, aga filmad lahti. Üks hüüab: Tere lõunat, küla mees! — Ei vasta midagi. — Mis sa teed siin? — sa ei ole ülemel, ega maga ka mitte. — Ei vasta ka midagi. — Üks paneb lugu ilma imeks, seub hobuse ohjad ratta rõugu külge kinni, läheb mehe ligi ja hüüab: Mees, kas sa lahti filmil magad, või oled sa elavalt furnud? — Ei vasta. — Oled sa haige, — kui sa ei suuda waljusti rääkida, siis ütle mulle salaja, mis sul wiga on? Üks langeb põlwele mehe juure ja paneb kõrwa juu ligi. Säest kuuleb Üks üht waikest õhkamist ja nagu hinge õhu seest seespidiist sana: „puudus.“ — Üks võtab kotsi leiba ja liha, näitab seda, üteldes: Üks nälg sind nii kaugele ära wõtnud? Mees muljub filmad kinni, nagn tahaks ütelda: ei ole. Üks võtab linna saija taskust, hammustab ise saija otsast, et mehele isu teha ja ütleb: tahad

ja saia saja? Mees muljub filmad kinni vastuseks; ei taha.

Ans nõutab kõik nõud, mõtleb kõik mõtted võtab mehe parema käe oma peusse ja katsub soonselt lõomist; — aga veri tussub soontes puudulikult wingerdamisi. Ans istub mehe juure mätta otja ja mõtleb, ilma sõna lausumata mehe filmi waates. Viimaks võtab paki foti nääpsust ja paneb pakki lõuga; seda tehes näeb ta mehe palest, kuidas jäel üks ime elu avaldus ilmsiks saab: filmist paiskab ühe korraga palwe, igatsamine ja lootus; palge sadude päel liigub kurblik naeratamine, nina sõermed hakavad waikselt wärisema, kurgu kõri liigub ja kõigiti oli näha, et ta midagi igatsemist rääkides avaldada tahtis, — aga jõud puudus, — nõdrus oli võimust võtnud. Nüüd mõtles Ans iseeneses: Oh! on paki nälg seda waest meest surmale walmistanud?

Nüüd tuli Ansule mõtte ringist see wiimane ja kallis nõu. Ta võtab paki foti ja näitab seda sureja mehele. Aga teie olete pidanud

nägema, kuida mehe pale näht üht imelikku naeratamist avaldas, filmad keerlesivad rõemu pärast ja ilmutasivad igatsust paki järele. Ans sai selget aru küll, mis wiga mehistest nii halwa järjele saatnud; aga korraga temale paki lõuga pista, kartis ta ometi, et näljane mees võiks paki alla neelba ja seega mehe elu küünla ära nuusutada; sellepärast pani ta esiti paki kotti ta nina alla, ja lastis seda kallist aisu sisse tõmbata. — Elu ja rõemu avaldus läksivad haige juures ikka elavamaks, were soonte liikumine korralisemaks, juba suur warwas ja väike sõrm said liigutud, filmad avaldasivad ikka tulisemat, õntsamat igatsust. Nüüd näpistas Ans näpuga üht parajat lõua täit pakki kofku tõmbas pahema käe esimise sõrmega mehe lõua lahti ja pistis elu rohtu tema loomuliku paika. — Rõemulik filmade keerlemine ilmutas Anjule tänu wastu; were soonte liikumine läks ikka korralikumaks; juba mees võis põlwi ja sõrmi liigutada.

Nüüd ei võinud Ans enam mehe elu pärast

kähe wahel olla, aeg olli tiidus, täedis jo küll et seesamma puudus tiitsel ajal teele tellinud, — ta pistis paar lehti pakki mehele tasku, õpetas teda, et mitte palju suurt suu täit korraka suhu ei sunniks, jättis teda liigutud südame ja sõnadega Rõige Rõrgema hooleks ja hakkas taskestiski koju poole minema, waatis aga sagedasti tagasi, et täeda saaks, mis haigesti saab. Kui ta wiimati nägi, et mees juba istuma tõusnud, siis hüüdis ta iseenele: Oh rõemu, ma päästsin teda surmast!

Küüd ei wõinud Ans muud, kui hobusele tuult taha teha, melestas meheke küll, mis eri päel ta wäljas oli ja kuda loud järjild kodu jäenud, kui pea wõib see olla, et kodus mõni meheke juba keeletumaks jäenud, kelle keele paelad paki puudus kinni pannud.

Kodu jõudes talleb fulane Toomas tuikudes tee päel wastu, tühi piip ripub suus, mida ta wahet pidamata mopsib, — juba eemalt firutab käed wälja ja hüüad nõrga häälega: dai pakki, dai pakki! Mats juba maas, — jõua! Ans

andis Toomale paki ja ruttas ruttu koju poole. Sue wärawas tuleb Ansu ihu soe talle wastu ja ütles furwalt: Bai Ans, kus sa nii kauaks wiibisid kodus on furjad kombes kohewel, Mats juba maas! — jõua! — Ans ei läbenud hobust lahti päästagi, jooksis ühe juurest teise juure, andis iga ühele oma jagu pakki kätte, kes seda kallist elu rohtu esmalt suure nägalusega näpistasid ja haisutasid, — siis pruukisid, — ja kohe paremaks said. Toomas oli selle aja sees ka koju jõudnud ja hobuse rakest juba lahti päästnud.

Nüüd ütles Ans oma Liisule: Jõua, wõta jahu ja tee kooki. See jooksis lamba karja juure, kohutas sääl kõige kahmakama kohesella furnuks; õhtuks walmistati rammu rooga ja oina poljongi, pere sõid kõhud kõwalt täis. Teisel homikul oli Ansul rõemus pere rugi lõikamas, mis nagu masinaga edasi edenes.

Kest homikul ütles Liisu hiilgawal palgil Ansule suud andes: Oh armas mees, päikese all siin pool pilwi kellegil paremat meest ei

ole, kui mulle taemas osaks annud. Ans vastas : Riisugusi Riisusid leitakse arwa, kui minule osaks on saanud : „Rõem find täitku, mulle näitku, sinu film end lahkest.“

Riisu: Kus on naine, kelle mees nii palju haigid parandanud ja pooljurnud mehi elawaks teinud? Uhes woin ma oma mehe päele küllalt olla ; fähh, wõta musu, siis lähme rugi lõikama.

Ans : Mitähh musu eest, — nüüd lähme lõikama.

Rõige wanem ajaleht maailmas.

Rõige wanem ajaleht maailmas on praegu Hiina maal riigivalitsuse täedaandja ehk „Peekingi Zeitung“. Da tuli esimine kord 1500 aasta eest välja ja on nüüd minewa aasta seda juubeli päewa pühitsenud. Aga kõigil sellel pitkal elupaigal on ta iffa ühesjuguks jäänud oma meele ja väljaspidisi kaju paolest ning ei ole kõige vähematgi parandust ega uuendust ette wõtnud. Da oli ja jäeb üheks konversatiiviks ehk alalhoidjaks leheks. Da esimine nummer on wiimse numbriga nii

wäga ühesugune ja üht farwa, nii et kohe uskude mõiks, et selle lehe numbrid on ühest aastajadast teise kõi ühe ja sellesamma toimetaja kirjutud.

Columbuse laewa ankur.

Columbus kautas oma kolmandama meresõidu teel Ameerikasse minnes 1498 aastal oma laewa ankru Trinidadil saare nina juures meresse ära. Wiimisel ajal on nüüd säelt ühest kohast, mis enne mere põhja olnud, maa seest kaewates üks laewa ankur ülesleitud, mis 1498 aasta nummert kannab ja wisstist Columbuselt ära kautatud laewa ankur on.

Kõige fangem pühapäewa pühitsemine.

Kõige fangem pühapäewa pühitsemine on meie ajal weel Põhja-Ameerika Connectikati riikis leida. Sael on üks väga fange ja wali säedus pühapäewa pidamise pärast walitsemas, mida „siniseks säeduseks“ hüütakse, wiist ehk selle pärast, et ta esialgu sinise paberi päele trükitud oli. See säedus feelab ära kirjuse abielupaarid laulatamast, sest et see nagu üks kohtuast on, mille läbi jumala auustamise paif ilmlifus tehtud

saaks. See säedus nihtleb abielu rikkujaid surmaga ja paneb igale inimesele, kes mingitsugust ehtid kannab, 15 dollarit aastas trahwi päele keelab ära pühapäeval jões suplemast, ratsa sõitmast, toitu keetmast, aset tege-
mast, juutsid sugemast, lõikamast, habet ajamast, kaugemale teele minemast, mees naisele ja naine mehe suudandmast j. n. e. Kõik need olla asja d, mis läbi pühapäew ära teatud saab.

Kõige tugewam mees.

Üks kõige tugewama jõuga töömees, nimega Cameron, elab praegu Ameerikas Kalefornia maal. Ta tõstab 700 naelase raske raudraami õlale ja wiib ta üksi raudtee wagoni päele.

Kõige lihtsam post kontar.

Kõige lihtsam postkontor maailmas, mis üsna ilma ühegi postammetnikuta üles peetud saab, on praegu Lõuna-Ameerika otsas Magelhani väinas, mis jo mõne aasta eest asutatud sai. Sael seisab üks firja tassist ahelaga ühe meresse tungiva kalju seinä külgis finni, mille juurde iga laew, kes väinast läbi sõidab, ühe

paadi saadab, kirjasid ära tooma ja uufi sisse panema. Nõnda töimekasse säel ilma postmeistriga kirja wahetust. See posti paik seisab kõige meresõitwa rahwa kaitsemise all ja ei ole weel üks kordgi ette tulnud, et säel asja talitus oleks halwaste läinud.

Rõige sügawam meri.

Rõige sügawam meri on uuemaa möötmise järele, mis Põhja = Ameerika sõjalaewa „Tuscorora“ kaptein Befnap ära möötis, 8513 meetrit, ehk $5\frac{1}{4}$ penifoormat, ehk $36\frac{3}{4}$ wersta sügaw. See paik on põhja pool suures ilma meres 44°55' põhja laiuse ja 152°26' lääne pikkuse sihi all Greenwihist.

Seitse imet.

Wanal ajal oliwad homiku maalt seitse imetööd kuuljad, mis inimese waim ja käed oliwad jõud ilmale tuua, mida aga meie siin seletama ei haka, waid tahame üksi neist imedest rääkida, mis kaugel idapool Aσίας praegu leida on. Sael on meil Korea poolsaar, mis Hiina ja Japani wahel seisab, ka oma seitse imeasja poolest kuulus, mis loodus selle maale osaks on annud.

Need on järgmised: 1. Üks soe hallikas. 2. Raks ükstõisest kangel olevat hallikat, mis oma wett fordamiši wälja feedawad, nii et kui ühes fangesti wett wälja ajab, tõine siis üsna wagusi jäeb. Mõlemis on mage wesi. 3. Üks koobas, mille seest fange jõe külm tuul wälja puhub, nii et keegi mees oma jõuga selle tuule käes püsti ei jõna seista. 4. Üks mets, mida keegi ära hääwitada ei wõi, sest niipea, kui puu oma jalalt saab maharaijutud, kaswawad tema juurtest ja kännust jälle uued wõsud ülesse ja nii rutulise kiirusega, et tühi koht peagi täidetud on. 5. Üks kiwi, mis wee päel ujub. 6. Üks kalju, mis sooja enesest wälja hingab. 7. Üks Buddha higi tilk, kolmkümmend sammu sellest templist eemal, milles ta ülewel hoitud on, maas. Sael kohas ei kaswa ükski rohi, ükski lilleke, ega ükski puu ja ei ole kellelgi elajal usaldust selle püha ime koha ligi tulla.

Rahjatilgad.

R o o l m. : Kuule Ans, ütle mulle, millal sai Roma linn ehitatud?

R o o l i p. : „Döfel!“

Koolm.: „Pois, kus sa tuled niisuguse narri mõtte päele?“

Koolip.: „Jah, koolmeister ütles ometi eile ise, et Rom mitte ühel päeval 'pole ehitud.'“

~~~~~  
Raine: „Sa ei taha sugugi aru saja, mis suureks kasuks ma sull olen. Selle asemel, et sa mooga ühte puhku aguled, peaksid sa mind käte päel kandma ja kunni taevani tõstma.“

Mees: „Se võiks küll sündida, — kui ma aga täeks, et sa mitte enam tagasi maha ei kukuks.“

~~~~~  
Koolm.: „Kus käis Jeesüs, kui ta 12 aastat wana oli?“

Koolip.: „Siis käis ta 13. aasta sees.“

~~~~~

Ruulutus.

Detsembri kuust saadik s. a. saab „Saarlane“ iga nädale ühe trükipogna suuruses ilmuma. „Saarlane“ maksab aastas 1 rbl. 50 kop. pooles aastas 80 kop. kui lehed maa postiga saavad saadetud, saavad lehed aga kroonu postiga saadetud, siis maksab ta aastas 2 rbl., pooles 1 rbl. 25 kop.

See on esimine Eesti keele ajaleht Saaremaal, selle pärast väga tähtjas selle saarekohta; palun siis palju lugejaid noore ajalehe.

Saarlane saab nii palju kui võimalik, lugejate soovimisi täitma ja toob täedusi, omalt maalt, välja maalt, poliitikat ja igatord saab ta küla onule mõni ilusa jutu lugeda paksuma.

Igal ühel, kellel ta saarekene armas, saab heameelega seda ajalehte lugema, kelle järele ta ristitud on.

Tellimistega palun rutata.

„Saarlase“ toimetis.

3

